

TSPAKB Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği**UFRS Paneli**

Bağımsız Denetim Derneği'nin düzenlediği ve SPK'nın himayesinde gerçekleşen "Küreselleşen Piyasalara Entegrasyonda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları" toplantısı 29 Haziran'da yapıldı.

Başbakan Yardımcısı Doç. Dr. Abdullatif Şener ve SPK Başkanı Dr. Doğan Cansızlar'ın birer konuşma yaptığı panelde, onur konuğu Ulus-

lararası Muhasebe Standartları Kurulu Başkanı Sir David Tweedie de bir sunum gerçekleştirdi.

Birliğimizi temsilen Başkan Sn. Müslüm Demirbilek ve Genel Sekreter Vekili Sn. İl-kay Arıkan'ın katıldığı toplantıda 2005 yılı başında yürürlüğe girecek olan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ele alındı.

Borsa Yatırım Fonu İçtüzüğü

Sermaye piyasasında alternatif bir yatırım aracı olan ve İMKB'de alım satımının yapılması planlanan Borsa Yatırım Fonlarının bir an önce hayata geçirilmesi yönünde çalışmalarımız sürdürülüyor.

Bu kapsamda, aracı kuruluşlarımızın ortak girişimiyle İMKB Ulusal 30 Endeksi üzerine bir Borsa Yatırım Fonu kurulması planlanmakta.

Fonun kuruluşuna ilişkin hazırlanan İç Tüzük Taslağı hakkında sektörden gelen görüş ve öneriler incelenmiş, Birlik Yönetim Kurulu'nun çeşitli toplantılarında detayları ile ele alınmış ve iç tüzük taslağına son şekli verilmiştir.

Fonun, sermaye piyasamızda işlevsel biri enstrüman olarak yer alabilmesi için gerekli çalışmalar devam etmektedir.

Faaliyet Performansı Analizi

Bu ayki raporumuzda, aracı kurumların faaliyet verileri kurum ölçeklerine göre ele alınıyor. 115 kurumun verileri konsolide edilerek oluşturulan sektörün faaliyet verileri www.tspakb.org.tr adresli sitemizde "Veri Bankası" bölümünde yer almakta.

Sonuçlar, sektörün genel faaliyetleri içinde Büyük ölçekli aracı kurumların paylarının arttığını, Küçük ölçeklilerin paylarının da azaldığını ortaya koyuyor.

2003 yılı faaliyet performansı analizimizin detaylarını **Sayfa 5**'te bulabilirsiniz.

Sunuş

Değerli **gündem** okurları,

Birliğimizin kuruluşundan bu yana en çok önem verdiği konu düşünce üretimidir. Birliğimizi bir düşünce üretim merkezi haline getirmeye, görüş ve önerilerimizi somut verilerle destekleyerek sunmaya, sorunlarımızı hep birlikte tartışıp beraberce çözümler geliştirmeye gayret ediyoruz. Bu amaçla geçtiğimiz aylarda bir seri raporumuzu kamuoyu ile paylaştık. Raporlarımızla ilgili aldığımız olumlu geribildirimler benzer çalışmalar konusunda bizleri teşvik ediyor.

Örneğin, "Makroekonomik İstikrar Programlarının Sermaye Piyasasına Etkileri-Türkiye İçin Öneriler" adlı ilk raporumuz, ülkemizde olumlu yönde gelişen makroekonomik ortamın piyasamıza ne şekilde yansıtacağını öngörebilmek amacıyla hazırlandı. Raporumuzda, ülkemizdekine benzer kriz ve istikrar süreçlerini yaşamış olan ülkeleri inceleyerek bizim sermaye piyasamızda ne tür gelişmeler yaşanabileceğini tespit etmeye çalıştık.

Konunun önemi dolayısıyla Haziran ayı başında "Makroekonomik İstikrar Programlarının Sermaye Piyasasına Yansımaları" başlıklı bir panel düzenledik. Panelimize katılım, ilgi düzeyi ve tartışılan konular doğru yolda olduğumuzun göstergesiydi.

Ardından "Güney Kore ve Türkiye Sermaye Piyasaları" adlı çalışmamızı yayınladık. Bu raporumuzda ise ekonomik kalkınmayla beraber sermaye piyasasının gelişimini de başarılı bir şekilde gerçekleştiren Güney Kore deneyimini inceledik.

Güney Kore, sermaye piyasasını geliştirmek için atılan adımların, alınan kararların ekonomik istikrar ve büyümeye nasıl katkıda bulunduğu en güzel örneğini oluşturmaktadır. Bu örnekten ülkemiz için çok önemli dersler çıkarılabileceğini düşünüyoruz. Biz de, hem sermaye piyasamızı, hem ekonomimizi nasıl geliştirebiliriz diye çalışıyoruz.

Bir anlamda "üçleme" sayılabilecek bu yayın serimizin sonuncusu ise "Türkiye Sermaye Piyasası: Gelişme, Strateji, Hedefler" adını taşıyor. Bu raporumuzda ise piyasamızın gelişmesi için yapılması gerekenleri ve önerilerimizi toplu bir şekilde kamuoyunun dikkatine sunduk.

Özetlemek gerekirse, yapılması gerekenler belli, önerilerimiz çok açık. Yapılanların sonuçlarını hemen hissedemesek de adım ilerliyoruz.

Örneğin, Borsa Yatırım Fonu oluşturma konusunda çalışmalarımız tüm hızıyla sürüyor. Eminim ki bu ürün, piyasamıza önemli ölçüde bir canlılık getirecek.

Öte yandan, Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası'nın faaliyete geçmesine çok az bir süre kaldı. Buna dönük olarak üye temsilcisi eğitimlerimiz Temmuz ayında başlıyor. VOB hayata geçtiğinde piyasamız uluslararası ölçütlere göre bir eksiğini daha gidermiş olacak. Bu ve benzeri çalışmalarımızın meyvesini çok da uzak olmayan bir dönemde almaya başlayacağımızı düşünüyorum.

Makroekonomik istikrar programının bir parçası olan YTL'ye uyum konusundaki çalışmalarımız da hızlı bir şekilde sürdürülüyor. Yakında sektörümüzde sorun teşkil edebilecek konulara getirdiğimiz çözüm önerilerimizi sizlerle paylaşacağız ve geçiş döneminin mümkün olduğunca sancısız geçmesi için çabalarımızı sürdüreceğiz.

Saygılarımla,

Müslüm DEMİRBILEK
BAŞKAN

Birlik'ten Haberler...

Birlik'te YTL Çalışma Grubu Oluşturuldu

Yeni Türk Lirası'na (YTL) geçiş aşamasında herhangi bir hukuki boşluğun doğmaması, sektörde yaşanması muhtemel sorunların giderilmesi ve yapılacak düzenleme çalışmalarına aktif olarak katılımın sağlanması amacıyla, Birlik Yönetim Kurulumuzun kararı çerçevesinde, konuya ilişkin bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

Üyelerimizin geniş katılımıyla oluşturulan çalışma grubu, ilk aşamada (1) Muhasebe-Operasyon, (2) Bilgi Teknolojileri ve (3) Yatırım Fonları'nı öncelikli konular olarak belirlemiş ve bu hususlardaki çalışmaların oluşturulan alt çalışma komitelerince yürütülmesine karar vermiştir.

Eğitimlerimiz

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.'nin faaliyete geçmesi öncesinde, üyelerimizin Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda işlem yapabilmelerine hazırlık amacıyla, Birliğimiz VOB üye temsilcisi, VOB takas uzmanları, VOB muhasebe uzmanları eğitimleri hazırlamıştır. Eğitimler üyelerimize 202 No'lu Genel Mek-

tup ile duyurulmuş olup, önümüzdeki dönemlerde de bu eğitimlerin tekrar edilmesi planlanmaktadır.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. tarafından yayınlanan 2004/1 no'lu genelgeye göre VOB üye temsilciliğine kabul edilmek için Birliğimizce düzenlenen üye temsilciliği eğitimini almak zorunlu kılındı. VOB'da işlem yapmak isteyenler eğitimimiz sonrasında verilecek "Eğitime Katılım Sertifikası" ve Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.'nin belirlediği diğer evraklarla, üye temsilcisi belgesi almak için başvurabilecekler.

VOB üye temsilciliği yetki belgesi için gereken koşullar ve muafiyete ilişkin esasların belirttiği söz konusu genelgeye www.vob.org.tr internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

Öte yandan, yaz ayları boyunca **mesleki gelişim** eğitimlerine de devam ediyoruz. Temmuz ayında planlanan eğitim prog-

ramlarımızın tarihleri tabloda yer almaktadır.

18-19 Eylül 2004 tarihlerinde düzenlenecek olan **lisanslama sınavlarına** yönelik eğitimlerimiz Temmuz ayı içinde belirlenerek üyelerimize duyurulacak ve internet sitemizden yayınlanacaktır.

Komisyon Tarifesi Uygulamasına İlişkin Karar Açıklandı

Birlik yönetim kurulunca tüm sermaye piyasası araçlarının alım-satımında aracılık komisyonunun serbest kalması yönünde sunulan öneriyi değerlendiren Sermaye Piyasası Kurulu (Kurul), konuya ilişkin 02.07.2004 tarih ve 27/810 sayılı kararı ile,

a) Kurul'un 19.12.2003 tarih ve 64 sayılı toplantısında alınan "aracı kurumların ikincil piyasada gerçekleştirecekleri hisse senedi alım-satım işlemlerinde müşterilerinden tahsil edecekleri aracılık komisyonu oranının, vergiler hariç binde ikiden az olamayacağına, ancak aracı kurumların söz konusu işlemlerden ay içinde elde etmiş oldukları toplam komisyon gelirlerinin en çok %75'inin,

Mesleki Gelişim Eğitimleri Programı

Eğitim Tarihi	Eğitim Adı	Süre
14-15 Temmuz	VUK'a Göre Enflasyon Muhasebesi	2 gün
17-18 Temmuz	Şirket Değerleme-Giriş	2 gün

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Eğitimleri

Eğitim Tarihi	Eğitim Adı	Süre
12-16 ve 19 Temmuz	VOB Üye Temsilcisi Eğitim Programı	6 gün
20-21 Temmuz	VOB Takas Uzmanları Eğitim Programı	2 gün
23 Temmuz	VOB Muhasebe Uzmanları Eğitim Programı	1 gün

Lisans Türü	Sınavı			Lisans Belgesi Alan Kişi
	Kazanan Kişi	Başvuran Kişi	Başvuran Muaf Kişi	
SPF İleri Düzey	1,870	702	93	439
SPF Temel Düzey	4,200	821	21	281
Türev Araçlar	257	79	93	149
Değerleme Uzmanlığı	97	88	93	178
Takas ve Operasyon	507	95	-	91
Toplam	6,931	1,785	300	1,138

ay sonu itibariyle belirleyecekleri müşterilerine komisyon iadesi adı altında geri ödeyebileceklerine" ilişkin kararın 31.12.2004 tarihine kadar geçerli olmasına,

b) Uygulamanın geçerli olacağı sürenin sonuna kadar geçecek döneme ait olmak üzere, Birliğimizce komisyon oranı ile ilgili piyasadaki uygulamaların, gelişmelerin ve sonuçlarının değerlendirildiği bir rapor hazırlanarak Kurul'a iletilmesine, bunu takiben konunun Kurul'ca tekrar değerlendirilmesine,

karar verilmiştir.

Lisanslama ve Sicil Tutma

Lisans almaya hak kazananların başvurularını daha kolay ve hızlı yapabilmelerine imkan sağlamak ve insan kaynakları yetkililerinin sisteme ulaşım sorunlarını ortadan kaldırmak için lisanslama ve sicil tutma sistemimizi geliştireyoruz. Çalışmalarımız Temmuz ayı içinde başlayacak olup, projenin 2 ay içinde tamamlanması planlanmaktadır.

Mayıs 2004 döneminde lisanslama sınavını kazanan kişilerin verileri sistem geliştirme çalışmalarını takiben veri tabanına aktarılacak olup, başvurular

Ağustos ayı içinde kabul edilecektir.

Şu ana kadar gerçekleştirilen 6 sınavda toplam 6.931 kişi başarılı olmuştur. Sınavdan muaf olanlarla beraber Birliğimize başvuruda bulunan 2.085 kişiden lisans belgesi düzenlenenlerin sayısı 1.138'e ulaşmış olup, dağılımı tabloda yer almaktadır.

Birliğimiz, "Yatırım Araçları ve Borsa Günleri 2004" Fuarının Resmi Sponsorlarından

Yatırımcıları borsa ve diğer yatırım araçları hakkında bilgilendirmeyi ve aracı kuruluşlar, borsa da işlem gören şirketler, bireysel emeklilik şirketleri, portföy yönetimi ve yatırım danışmanlığı şirketlerini yatırımcılarla buluşturmayı amaçlayan "Yatırım Araçları ve Borsa Günleri" etkinliği ülkemizde ilk kez 1-3 Ekim 2004 tarihleri arasında düzenleniyor.

Bu etkinliğe SPK ve İMKB'nin yanında Birliğimiz de sponsor olarak destek vermekte. Fuarda yer

almak isteyen üyelerimiz, etkinliğin detaylarına internet sitemizden ulaşabilirler.

Rakamlarla Borsa Dışı İşlemler

Borsa dışı işlemlerin başladığı 19 Ağustos 2002 tarihinden 30 Haziran 2004 tarihine kadar 267 milyar TL tutarında işlem gerçekleştirilmiştir. 1-30 Haziran 2004 döneminde 11 hisse senedinin 1'inde 1,5 milyar TL tutarında işlem gerçekleştirilmiştir.

Borsa Dışı İşlemler Pazarına 1-30 Haziran 2004 döneminde girilen 1.067 emir ile birlikte emir sayısı 66.493'e ulaşmıştır. En çok emir girilen 3 hissedeki emir sayısı toplam emirlerin %63'üne ulaşmış olup, bu hisseler EGS Holding, Medya Holding ve Sabah Yayıncılık'tır.

Çalışanların Birliğimize Bildirimi

Bilindiği üzere, sermaye piyasası kurumları çalışanlarının sicillerinin tutulması görevi Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Birliğimize verilmiştir. Ancak, bazı sermaye piyasası kurumlarının personel işe giriş ve çıkışlarına ilişkin bildirimleri Kurul'a yapmaları nedeniyle 1 Temmuz 2004 tarih ve 207 sayılı Genel Mektup ile bu bildirimler Birliğimize yapılması gerektiği bir kez daha hatırlatılmıştır.

1-30 Haziran 2004 Tarihleri Arasında Borsa Dışı İşlemler	En Düşük	En Yüksek	Ortalama	Toplam	Hacim
	Fiyat	Fiyat	Fiyat		
EGS Holding	40	100	43.3	35,726	1,549

Kaynak: TSPAKB

Faaliyet Performansı Analizi

Aracı kurumların 2003 yılı faaliyet verilerini, aracı kurum ölçeklerine göre analiz ettik.

Mart ayı raporumuzda aracı kurumların 12 aylık faaliyet verileri konsolide olarak incelenmişti. Bu ayki raporumuzda ise, aracı kurumların faaliyet verileri kurum ölçeklerine göre ele alınmaktadır. Sektör analizinde 115 kurumun verileri konsolide edilmiştir. Sektörün konsolide faaliyet verileri www.tspakb.org.tr adresli sitemizde "Veri Bankası" bölümünde yer almaktadır.

Aracı kurumların faaliyet verileri kurum ölçeklerine göre ele alınmaktadır. "Büyük" aracı kurumlar özsermayesi 4 milyon ABD dolarının üzerinde olan, "Orta" ölçekli aracı kurumlar özsermaye büyüklüğü 4 milyon ile 1 milyon ABD doları arasında yer alan, "Küçük" aracı kurumlar ise özsermayeleri 1 milyon ABD dolarının altında olan kurumlar olarak tanımlanmıştır. Bu kurumların sayıca dağılımı aşağıdadır.

2002 yılında analiz edilen 119 kuruma karşın 2003 yılında 115 kurumun verileri konsolide edilmiştir. Büyük ve Orta ölçekli aracı kurumların sayıları artmış, Küçük ölçekli aracı kurumların ise azalmıştır. 56 orta ölçekli aracı kurum tüm kurumların yaklaşık

Kategori	Kurum Sayısı	
	2002	2003
Büyük	25	33
Orta	45	56
Küçük	49	26

Kaynak: TSPAKB

	2002			2003		
	Ktrn. TL	Milyar \$	%	Ktrn. TL	Milyar \$	%
Büyük	101.7	67.5	48.1%	182.7	122.5	62.4%
Orta	76.7	50.9	36.3%	93.1	62.4	31.8%
Küçük	32.9	21.8	15.6%	17.1	11.5	5.8%
Toplam	211.3	140.2	100.0%	292.9	196.4	100.0%

Kaynak: TSPAKB

yarısını oluşturmaktadır. 2002 yılında ise 49 küçük aracı kurum sayıca en ağırlıklı grubu oluşturmaktaydı.

Hisse Senetleri Piyasası Faaliyetleri

2003 yılında, aracı kurumların İMKB birincil piyasa, ikincil piyasa, özel emirler ve toptan satışlar pazarındaki toplam hisse senedi işlem hacmi 293 katrilyon TL (196 milyar \$) ile 2002 yılına kıyasla %39 oranında artış sergilemiştir. %18,4'ü bulan tüketici fiyatları endeksi artışıyla kıyaslandığında ise bu oran reel anlamda %17'lik artışa denk gelmektedir.

Yılın ilk aylarında gündemde olan IMF görüşmeleri ve Irak'a operasyon nedeniyle işlem hacmi düşük kalmıştır. Daha sonra savaşın sona ermesi, enflasyon başta olmak üzere ekonomik göstergelerdeki olumlu gidişat ve faizlerin düşüş trendinde kalması borsanın çıkışını sağlamıştır. İMKB, 7 Ekim tarihinde işlem hacminde TL bazında tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

2003 yılında küçük ölçekli aracı kurumların işlem hacmi payı %16'dan %6'ya inmiştir. Küçük aracı kurumların payındaki hızlı düşüş, bu kategorideki aracı kurum sayısının azalmasından kaynaklanmaktadır. Orta ölçekli kurumların sayısı 2003'te artmış ancak bu kurumların işlem hacmi payı %36'dan, %32'ye gerilemiştir. Büyük ölçekli aracı kurumlar ise, sayılarının artmasının da etkisiyle, işlem hacmi paylarını %48'den %62'ye çıkarmışlardır.

Müşteri Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi

2003 yılında işlem hacminin müşteri bazındaki dağılımı incelendiğinde, yurtdışı yatırımcıların payının geçen yıla göre arttığı, yurtdışı yatırımcıların payının ise azaldığı görülmektedir. Yurtdışı yatırımcıların payı %92 iken, yurtdışı yatırımcıların payı %8 seviyelerindedir.

Yurtdışı bireysel yatırımcıların hisse senedi işlemlerindeki ağırlığı küçük aracı kurumlarda diğer kategorilere kıyasla en yüksek seviyededir. 2003 yılında küçük

Müşteri Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi 2002

	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Yurtiçi Yatırımcı	96.1%	88.2%	89.5%	90.1%	98.4%	91.3%	91.0%	92.1%
Bireysel	87.7%	80.5%	72.2%	77.5%	84.8%	82.5%	67.9%	75.5%
Kurumlar	8.2%	5.7%	10.1%	8.3%	13.5%	5.6%	13.1%	10.5%
Kurumsal	0.1%	2.0%	7.1%	4.3%	0.2%	3.2%	10.0%	6.2%
Yurtdışı Yatırımcı	3.9%	11.8%	10.5%	9.9%	1.6%	8.7%	9.0%	7.9%
Bireysel	0.3%	0.3%	0.9%	0.6%	0.3%	0.2%	0.5%	0.4%
Kurumlar	1.8%	5.0%	2.2%	3.1%	0.0%	4.7%	1.6%	2.5%
Kurumsal	1.9%	6.6%	7.5%	6.3%	1.3%	3.9%	6.9%	5.0%
TOPLAM	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

aracı kurumların işlem hacminin %85'ini yurtiçi bireysel yatırımcılar gerçekleştirmiştir.

Küçük ölçekli aracı kurumlarda, yurtiçi kurumlar kategorisi %14'lük işlem hacmi payıyla ikinci sırada gelmektedir. Yurtiçi kurumlar kategorisi, aracı kurumların kurum portföyü işlemlerini de kapsamakta olup, küçük aracı kurumların işlem hacminin %12,3'ünü kurum portföyü işlemleri oluşturmaktadır.

Küçük ölçekli kurumlarda kurumsal yatırımcıların payı yok denecek kadar azdır. Yurtdışı yatırımcıların payı da benzer şekilde çok düşük olup, %1,6'dır.

Orta ölçekli kurumlarda yurtiçi

bireysel müşterilerin (%82) ardından, en yüksek ağırlık %8,7 ile yurtdışı yatırımcılardadır.

Büyük aracı kurumlarda yurtiçi bireysel yatırımcıların ağırlığı %68 ile diğer kategorilere kıyasla en düşük seviyededir. Bu kurumlarda %13'lük payla kurum portföyü, şirketler, vakıflar vb. kapsayan yurtiçi kurumlar kategorisi ikinci sırada yer almıştır. Sadece kurum portföyünün payı ise %9,9'dur.

Büyük kurumların işlem hacminde yatırım fon ve ortaklıkları ile sigorta şirketlerini kapsayan kurumsal yatırımcıların payı %10'dur. Yurtdışı müşterilerin ağırlığı %9 ile, diğer kategorilere göre en yüksek seviyededir.

Departman Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi

Departman bazında işlem hacmi dağılımı incelendiğinde, müşteri bazındaki dağılıma paralel şekilde yurtdışı müşterilerin payının azaldığı, buna karşın acente ve şubeler aracılığıyla ve internet üzerinden gerçekleştirilen işlem hacminin arttığı gözlenmektedir.

Aracı kurumların merkez dışı örgütlerinden (şube, acente, irtibat bürosu) ve alternatif dağıtım kanallarından (internet, çağrı merkezi) yapılan işlemlerin toplam işlem hacmindeki payı 2002 yılında %47 olan seviyesini korumuştur. Aracı kurum merkezlerinde, yurtiçi pazarlama bölümlerinden yapılan işlemlerin payı ise %31'den %34'e çıkmış-

Departman Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi 2002

	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Yurtiçi Pazarlama	59.1%	34.6%	19.2%	30.8%	70.9%	36.5%	21.4%	33.7%
Şubeler	22.4%	14.0%	29.1%	22.8%	9.1%	10.5%	30.4%	20.3%
Acenteler	0.4%	25.7%	18.1%	18.1%	0.1%	31.6%	18.5%	20.7%
İrtibat Bürosu	3.8%	4.9%	2.1%	3.4%	3.6%	3.7%	1.8%	2.7%
İnternet	1.2%	1.7%	2.8%	2.2%	1.6%	2.6%	3.6%	3.0%
Çağrı Merkezi	0.9%	0.3%	0.8%	0.7%	0.6%	0.2%	1.1%	0.7%
Yatırım Fonları	0.1%	1.7%	6.4%	3.8%	0.1%	1.5%	4.1%	2.6%
Portföy Yönetimi	0.0%	2.2%	0.9%	1.3%	0.1%	1.6%	0.4%	0.8%
Kurum Portföyü	8.1%	3.1%	9.9%	7.2%	12.3%	3.2%	9.9%	7.8%
Yurtdışı Pazarlama	3.9%	11.8%	10.5%	9.9%	1.6%	8.7%	9.0%	7.9%
TOPLAM	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

tır. Portföy yönetimi işlem hacmi payı ise, aracı kurumlarının büyük çoğunluğunun portföy yönetimi fonksiyonunu ayrı tüzel kişilikteki portföy yönetim şirketlerine devretmesiyle azalmıştır.

Aracı kurumların kendi nam ve hesaplarına yaptıkları işlemleri gösteren kurum portföyü işlemlerinin payı bir önceki yıla

göre %7,2'den %7,8'e hafif bir artış kaydetmiştir.

Küçük ölçekli aracı kurumlarda, yurtiçi pazarlama departmanının payı 2002 yılındaki %59 seviyesinden 2003 yılında %71'e çıkmıştır. Bu artış büyük ölçüde şubelerin payının %22,4'ten %9,1'e inmesinden kaynaklanmaktadır. Şubelerin payının büyük ölçüde azalmasının nedeni küçük kategorisinde yer alan kurum sayısının ve buna bağlı olarak da şube sayısının azalmasıdır. Bu kurumların işlemlerinde, kurum portföyü %12,3'lük payla önemli bir yer almaktadır.

Orta ölçekli kurumlar işlem hacimlerinin yaklaşık yarısını şube, acente ve irtibat büroları yoluyla gerçekleştirmektedir. Merkezden gerçekleştirilen işlemlerin payı ise %37 seviyelerindedir. Yurtdışı müşterilerin %9'luk payı bulunmaktadır.

Orta ölçekli kurumların işlem hacmi dağılımı önceki yıla göre önemli değişiklikler göstermiştir. En önemli değişiklik yurtdışı pazarlamadır. Bu bölümün 2002 yılında %11,8 olan payı 2003'te %8,7'ye inmiştir.

Kurumsal Finansman Faaliyetleri (Tamamlanan Proje Sayıları)

	2002				2003			
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Halka Arz	0	0	4	4	0	2	0	2
SAB-Alış	2	1	0	3	0	0	2	2
SAB-Satış	1	0	3	4	2	6	1	9
Finansal Ortaklık	0	1	3	4	0	0	2	2
Özelleştirme-Alış	0	0	0	0	0	0	3	3
Özelleştirme-Satış	0	0	4	4	0	1	5	6
Sermaye Artırımı	0	7	76	83	0	4	51	55
Temettü Dağıtımı	0	2	45	47	0	5	29	34
Diğer Danışmanlık	0	5	15	20	0	10	12	22
TOPLAM	3	16	150	169	2	28	105	135

Kaynak: TSPAKB

Büyük aracı kurumlarda, şubelerin işlem hacmindeki payı %30,4 ile ilk sırada gelmektedir. Toplam olarak incelendiğinde merkez dışı örgütlerin (şube, acente ve irtibat bürolarının) işlem hacmindeki payı %50'nin üzerindedir. Merkezden yapılan işlemlerin payı %21,4 olup, küçük ve orta ölçekli kurumlara göre oldukça düşüktür. Kurum portföyünün payı %10, yurtdışı pazarlamanın %9'dur.

İnternet işlem hacminin en yüksek olduğu kategori, büyük ölçekli aracı kurumlardır. Bu kurumlarda internetten yapılan işlemlerin payı %3,6'dır.

Özetle, kurum ölçeği büyüdükçe yurtiçi pazarlama bölümünün ağırlığı azalmakta, merkez dışı örgütler ve alternatif dağıtım kanalları öne çıkmaktadır. Yurtdışı müşterilerin ağırlığı ise, orta ve büyük ölçekli kurumlarda aynı seviyelerdedir.

Yatırım Bankacılığı Faaliyetleri

Aracı kurumların yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, 2003 yılı içinde ellerinde toplam 378 sözleşme bulunmaktadır.

Bunlardan 78'i süresi dolmak veya feshedilmek suretiyle iptal olurken, 135'i tamamlanmıştır. Kalan 165 proje ise 2004 yılına devredilmiştir.

Sektörün geneline oranla daha fazla sayıda kurumsal finansman departmanına sahip olan büyük aracı kurumlar yatırım bankacılığı faaliyetlerinde ağırlıktadır. Küçük aracı kurumlar, 2002 yılında 3, 2003 yılında ise 2 tane kurumsal finansman projesi tamamlamıştır. Bu projeler de, Şirket satın alma/birleşme (tabloda SAB) projeleridir.

Orta ölçekli kurumların 2002 yılında tamamlanan proje sayısı 16, 2003'te ise 28'dir. Artış, bu kategorideki aracı kurum sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

En çok tamamlanma oranına sahip yatırım bankacılığı faaliyeti, şirket veya proje değerlemesi gibi danışmanlık faaliyetlerini kapsayan Diğer Danışmanlık hizmetleridir. Bunu 6 SAB-Satış, 5 Temettü Dağıtımı ve 4 Sermaye Artırımı projesi takip etmektedir. 2003 yılında sadece 2 adet halka arz gerçekleştirilmiş olup, bu iki

halka arz da orta ölçekli bir kurum tarafından gerçekleştirilmiştir.

Büyük ölçekli aracı kurumların tamamlanan proje sayıları 2002 yılındaki 150 adet seviyesinden 2003 yılında 105 adete düşmüştür. Bu kategorideki aracı kurum sayısı artmasına rağmen tamamlanan proje sayısı azalmıştır.

Büyük ölçekli aracı kurumlar, 2003 yılında 51 adet Sermaye Artırımı, 29 adet Temettü Dağıtımı ve 12 adet Diğer Danışmanlık projesi gerçekleştirmiştir. Bu da, sermaye artırımı ve temettü dağıtımı işlemlerinin çoğunlukla merkez dışı örgütleri yoğun olan büyük ölçekli aracı kurumlar tarafından gerçekleştirildiğinin göstergesidir.

2003 yılında, SAB-Alış, Finansal Ortaklık ve Özelleştirme-Alış projelerinin tümü Büyük ölçekli aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir. ÖİB'ye verilen 6 danışmanlık projesinin 5'i de Büyük kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Portföy Yönetimi Faaliyetleri

2003 yıl sonu itibariyle aracı kurumlarda portföy yönetiminde 911 bireysel ve kurumsal yatırımcının toplam 3,3 katrilyon TL'lik portföyü bulunmaktadır. Rakamları değerlendirirken, herhangi bir bireysel yatırımcının birden fazla aracı kurumda hesabı bulunabileceği göz önüne alınmalıdır.

Aracı kurumların yönettiği A tipi yatırım fonu sayısı geçen yılın aynı dönemine kıyasla 13 adetlik bir düşüşle 50'ye inmiştir. Buna rağmen bu fonların toplam portföy büyüklükleri ise %37 oranında artmıştır. Aracı kurumların yönettiği B tipi fonların sayısı da 54'ten 46'ya inmiş, portföy büyüklüğü ise %12 oranında küçülmüştür. Bireysel yatırımcılar tarafında ise, yatırımcı sayısı %3 oranında azalırken, portföy büyüklüğü %38 (reel %16) oranında artmıştır.

2003 yıl sonu itibariyle küçük aracı kurumlar tarafından verilen portföy yönetim hizmeti yok denecek kadar azdır. Bu ölçekteki kurumlar, 12 adet yatırımcının 10 trilyon TL tutarındaki portföyünü yönetmektedir.

Orta ölçekli aracı kurumlar, 2003 yılında toplam 575 trilyon TL portföyüne sahip olan 428 yatırımcıya portföy yönetimi hizmeti vermişlerdir. Yatırımcıların %88'i bireysel yatırımcı olup, portföy

büyüklüğü açısından en ağırlıklı paya sahip grup %77 ile B tipi yatırım fonlarıdır. Orta ölçekli kurumların hizmet verdiği yatırımcı sayısı 2002 yılına göre %6 oranında, portföy büyüklüğü ise %59 (reel %34) oranında artmıştır.

Portföy yönetimi hizmetleri kapsamında yatırımcı sayısı ve portföy büyüklüğü açısından en büyük pay Büyük ölçekli aracı kurumlarıdır. Bu kurumlar, 2003 yılında 471 yatırımcının toplam 2,7 katrilyon TL tutarındaki portföyünü yönetmiştir. Orta ölçekli kurumlarda olduğu gibi büyük ölçekli aracı kurumlarda da yatırımcıların %88'i bireysel yatırımcı olup, portföy büyüklüğü açısından en ağırlıklı paya sahip grup %90 ile B tipi yatırım fonlarıdır. Bu kurumların hizmet verdikleri yatırımcı sayısı %12 oranında, yönetilen portföy büyüklüğü ise %15 oranında azalmıştır. Daha önce bahsedildiği gibi bu azalış, büyük oranda bu hizmetlerin büyük ölçekli aracı kurumlar tarafından kurulan portföy yönetim şirketlerine devredilmesinden kaynaklanmaktadır.

Portföy Yönetimi

	2002				2003			
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Yatırımcı Sayısı	14	404	534	952	12	428	471	1,812
Bireysel Yatırımcı	10	355	458	823	9	377	413	911
A Tipi Yatırım Fonu	2	28	33	63	1	27	22	799
B Tipi Yatırım Fonu	1	20	33	54	1	21	24	50
Diğer Kurumsal Yatırımcı	1	1	3	5	1	1	4	46
Diğer Kurum	0	0	7	7	0	2	8	6
Yönetilen Portföy (trn. TL)	6	361	3,199	3,565	10	575	2,732	6,579
Bireysel Yatırımcı	0	17	68	85	5	17	95	3,317
A Tipi Yatırım Fonu	1	64	70	135	0	86	98	117
B Tipi Yatırım Fonu	0	278	3,042	3,319	1	441	2,472	184
Diğer Kurumsal Yatırımcı	5	2	15	22	4	0	43	2,914
Diğer Kurum	0	0	4	4	0	31	24	47

Kaynak: TSPAKB

Kredili İşlemler

	2002				2003			
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Kredi Sözleşmeli Müşteri	3,946	9,018	19,287	32,251	3,958	10,957	22,281	37,196
Kredi Kullanan Müşteri	1,307	3,852	4,620	9,779	1,167	2,907	5,635	9,709
Kredi Hacmi (mlr TL)	7,082	33,813	63,503	104,397	11,255	37,903	136,566	185,724
Kişi Başına Kredi H. (mlr TL)	5.4	8.8	13.7	10.7	9.6	13.0	24.2	19.1

Kaynak: TSPAKB

Portföy yönetimi hizmetinden faydalanan bireysel yatırımcıların yarısından fazlası büyük ölçekli kurumların müşterisidir. Bu kurumlar toplam bireysel portföylerin %82'sini yönetmektedirler. Büyük aracı kurum bireysel müşterilerinin portföyleri ortalama 231 milyar TL ile hayli yüksek seviyede, orta ölçekli kurumların ortalaması 45 milyar TL'dir.

B tipi yatırım fonlarında, büyük aracı kurumların ortalama portföy büyüklüğü 103 trilyon TL ile orta ölçekli kurumlardaki 21 trilyon TL'nin hayli üzerindedir. A tipi fonlarda ise, orta ölçekli kurumların ortalama portföy büyüklüğü 3 trilyon TL, büyük ölçekli kurumların ise 4,5 trilyon TL'dir. Ancak, portföy büyüklüğü dağılımının homojen olmayıp, çok geniş bir aralıkta yer aldığı gözlenmektedir.

Toplamda, aracı kurumlar tarafından yönetilen toplam portföy büyüklüğünün %82,4'ü büyük aracı kurumlarda, %17,3'ü orta aracı kurumlarda ve %0,3'ü de küçük aracı kurumlardadır.

Kredili İşlemler

Aracı kurumlarla kredili işlem sözleşmesi bulunan müşteri sayısı artmasına rağmen aktif olarak kredi kullanan müşteri sayısı küçük bir düşüş göstermiştir. Bununla beraber, kişi

başına kullanılan kredi miktarı 11 milyar TL'den 19 milyar TL'ye çıkmıştır. Böylece, 2003 sonu itibarı ile sektörün açtığı toplam kredi bakiyesi 186 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Bu durum 2004 yılına girerken yatırımcıların ve aracı kurumların hisse senedi piyasası ile ilgili iyimser beklentilerini yansıtmaktadır.

Rakamları değerlendirirken, bir müşterinin birden fazla aracı kurumda hesabı olabileceği göz önüne alınmalıdır.

2003 sonu itibarıyla kullanılan toplam kredi hacminin üçte ikisi büyük aracı kurumlardadır. Bu tutar toplam kredi kullanan müşteri sayısının %58'ine denk düşmektedir. Diğer bir deyişle, kişi başına kredi hacimlerinde de büyük aracı kurumlar öndedir. Büyük aracı kurumlarda 24 milyar TL'yi bulan ortalama kişi başı kredi hacmi, orta ölçekli aracı kurumlarda 13 milyar TL'ye ve küçük aracı kurumlarda 9,6 milyar TL'ye düşmektedir.

2003 yılında orta ölçekli kurumlardan kredi kullanan müşteri sayısı dörtte bir oranında, küçük

aracı kurumlardan kredi kullanan müşteri sayısı da %11 oranında azalmıştır.

Kullanılan kredi tutarı her ölçekteki aracı kurumda artış göstermiştir. Ancak reel değişimlere bakıldığında orta ölçekli aracı kurumlar tarafından kullanılan kredi hacminde %5 düşüş, küçük aracı kurumlarda %34 ve büyük aracı kurumlarda ise %82 oranında artış gözlenmiştir.

Şube Ağı

2003 yılında aracı kurumların şube ve irtibat bürosu sayıları azalmaya devam ederken, özellikle banka kökenli aracı kurumların kullandığı acente şubesi sayısı aynı seviyelerde kalmıştır. 115 aracı kurumun 74'ü merkez dışı örgüte sahiptir.

2003 sonu itibarıyla, 16 küçük aracı kurumda merkez dışı örgüt bulunmazken, yatırımcılar 10 küçük ölçekli aracı kuruma 9'u şube, 8'i irtibat bürosu olmak üzere 17 noktadan ulaşabilmektedir. Küçük aracı kurumlar acente kullanmamaktadır. 2002 yılında küçük ölçekli olarak izlenen TMSF kaynaklı bir aracı kurum

Şube Ağı	2002				2003			
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Şube	43	66	134	243	9	87	131	227
İrtibat Bürosu	24	41	31	96	8	42	23	73
Acente Şubesi	140	675	2,998	3,813	0	41	3,775	3,816
Toplam	207	782	3,163	4,152	17	170	3,929	4,116

Kaynak: TSPAKB

acente şubelerine sahipti. Ancak, bu kurum 2003 yılında orta ölçekli sınıflamasına dahil olmuş, acente şubeleri ise kapanmıştır. Küçük kategorisinde şube ve irtibat bürosu sayısındaki düşüş de genel olarak 2002'de bu kategoride olan bazı kurumların 2003'te orta ölçekli grubuna geçmelerinden kaynaklanmıştır.

2003 sonu itibariyle, 56 orta ölçekli aracı kurumdan 35'ine şube, acente veya irtibat büroları aracılığıyla erişmek mümkündür. Orta ölçekli aracı kurumların toplam 170 erişim noktasından 87'sini şubeler oluşturmaktadır.

Büyük ölçekli 33 aracı kurumun 29'unda merkez dışı örgüt bulunmaktadır. Bu kurumlarda acente şubeleri ağırlıktadır. En geniş erişim ağına da bu kategorideki kurumlar sahiptir.

Özetle, özellikle banka kökenli büyük ölçekli aracı kurumlara, yatırımcılar acente şubeleri üzerinden ulaşabilmektedir. İrtibat büroları ve şubeler, daha ziyade banka kökenli olmayan orta ölçekli aracı kurumlar tarafından tercih edilmektedir. Küçük aracı kurumların erişim ağı sınırlıdır.

İnternet İşlemleri

İnternet üzerinden hizmet sunan

kurum sayısı 2003 sonu itibariyle 47'ye çıkmıştır. Müşteri ve emir sayıları artarken, gerçekleşen işlem hacmi de %96'lık artışla 8,7 katrilyon TL'yi bulmuş, internet üzerinden yapılan işlemlerin toplam hacimdeki payı %3'e çıkmıştır.

Küçük ölçekli aracı kurumlar arasında internet üzerinden işlem yapma olanağı tanıyan 2 kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar üzerinden gerçekleşen hisse senedi işlem hacmi, toplam internet işlem hacminin %1'inden az bir pay teşkil etmektedir. Bu kurumlarda müşteri başına gerçekleşen yıllık işlem hacmi 88 milyar TL ile tüm kategoriler arasında en düşük seviyedir.

20 adet orta ölçekli aracı kurum internet üzerinden işlem yapma olanağı sunmaktadır. Bu kurumlar emir sayısı, müşteri sayısı ve gerçekleşen işlem hacmi açısından toplam internet işlemlerinin yaklaşık beşte birini oluşturmaktadır.

Orta ölçekli kurumlarda müşteri başına yıllık işlem hacmi 96 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Ancak, bu kategorinin detayları incelendiğinde, alternatif dağıtım kanallarında uzmanlaşmış tek bir

kurumun bu kategorideki müşterilerin %40'ını ve işlem hacminin de %30'unu gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Bu kurum hariç bırakıldığında müşteri başına ortalama hacim 111 milyar TL'ye çıkmaktadır.

25 büyük aracı kurumun internet işlemlerindeki payı dörtte üçten biraz üzerindedir. Bu kurumlarda müşteri başına ortalama hacim 103 milyar TL civarında gerçekleşmiştir.

Çağrı Merkezi İşlemleri

2003 yılında internet üzerinden yapılan işlemlerin payında artış gözlenirken, aracı kurum müşterilerinin çağrı merkezleri aracılığıyla gerçekleştirdikleri işlemlerin toplam hacimdeki payı %0,7 seviyesinde sabit kalmıştır.

Küçük aracı kurumlardan çağrı merkezi sahibi olan yoktur. 2002 sonunda küçük kategorisine giren alternatif dağıtım kanallarına odaklanmış olan kurum, 2003 yılında orta ölçekli olarak değerlendirilmektedir.

Orta ölçekli kurumlar emir sayısı, müşteri sayısı ve işlem hacminin yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır. Aslında, bu kategoride işlemlerin çoğunluğunu yukarıda bahsi geçen kurum yaratmakta-

İnternet İşlemleri	2002				2003			
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Aracı Kurum Sayısı	4	18	20	42	2	20	25	47
İletilen Emir Sayısı	932,114	1,786,627	4,642,900	7,361,641	39,104	1,641,028	7,311,358	8,991,490
Gerçekleşen Emir Sayısı	481,741	817,016	2,352,104	3,650,861	17,227	937,072	3,761,065	4,715,364
Emir İleten Farklı Müşteri	10,470	28,328	43,270	82,068	343	20,841	68,675	89,859
Emri Grçkl. Farklı Müşteri	9,833	25,992	41,542	77,367	307	20,179	65,350	85,836
İletilen His. S. Hac. (trn. TL)	791	2,719	6,097	9,607	66	3,063	13,425	16,555
Grçkl. His. S. Hac. (trn. TL)	387	1,193	2,857	4,437	27	1,946	6,741	8,715

Kaynak: TSPAKB

Çağrı Merkezi İşlemleri	2002				2003			
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Aracı Kurum Sayısı	1	3	9	13	0	2	13	15
İletilen Emir Sayısı	134,718	152,403	823,901	1,111,022	0	152,106	1,137,928	1,290,034
Gerçekleşen Emir Sayısı	93,697	92,231	461,730	647,658	0	104,422	734,165	838,587
Emir İleten Farklı Müşteri Sayısı	6,780	9,759	31,149	47,688	0	6,117	56,233	62,350
Emri Gerçekl. Farklı Müşteri Sayısı	6,270	8,980	27,447	42,697	0	5,922	53,743	59,665
İletilen Hisse Senedi Hacmi (trn. TL)	369	399	1,970	2,739	0	443	2,902	3,345
Gerçekleşen Hisse S. Hacmi (trn. TL)	254	225	884	1,362	0	300	1,776	2,076

Kaynak: TSPAKB

dir. Orta ölçekli kurumlarda müşteri başı işlem hacmi 51 milyar TL'dir.

Büyük ölçekli 13 kurum çağrı merkezi hizmeti sunmaktadır. Bu kurumlar çağrı merkezi işlemlerinin yaklaşık %90'ını gerçekleştirilmektedir. Büyük kurumların müşterileri yıllık 33 milyar TL'lik hisse senedi işlemi yapmıştır.

Alternatif dağıtım kanallarında, her aracı kurum kategorisinde internet işlemlerinde ortalama işlem hacmi daha yüksektir.

Çalışan Profili

2001 yılındaki krizin ardından, çalışan sayısında başlayan düşüş trendi 2003'te de devam etmiş, işlem hacmindeki canlanmaya rağmen, çalışan sayısı bir yıl içinde %9 azalışla 6.035'e inmiştir.

Büyük ölçekli aracı kurumlar sektörde çalışanların %57'sini istihdam etmektedir. Çalışanların %36'sı orta ölçekli aracı kurumlarda, %7'si ise küçük ölçekli aracı kurumlarda görev yapmaktadır.

2003 sonu itibariyle küçük aracı kurumlarda çalışan sayısı 5 ile 42 arasında değişirken, ortalama 17'dir. Orta ölçekli aracı kurumlarda, çalışan sayısının 2

ile 185 arasında değiştiği ve ortalama 39 olduğu gözlenmektedir. Çalışan sayısı 10 ile 245 arasında değişen Büyük aracı kurumlarda ortalama çalışan sayısı 104'tür.

Çalışanların kadın/erkek dağılımı aracı kurum ölçeğine göre değişmektedir. Büyük ölçekli aracı kurumlarda çalışanlar içinde kadınların oranı %46 ile diğer kategorilere göre daha yüksektir. Orta ölçekli aracı kurumlarda çalışanların %42'si kadındır. Küçük ölçekli kurumlarda bu oran %38'dir.

Çalışanların Departman Dağılımı

Çalışanların departmanlara göre dağılımı, aracı kurumlarda çalışanların %27'sinin şube, acente ve irtibat bürolarında görev yaptığını göstermektedir.

Orta ve büyük ölçekli

aracı kurumlarda en fazla çalışmanı olan bölümler şube, acente ve irtibat bürolarıdır. Küçük aracı kurumlarda mali ve idari işler departmanı oransal olarak daha yüksekte, %20 seviyesinde yer almakla beraber, aslında bu bölümde ortalama çalışan sayısı ilerideki tabloda görüleceği gibi 4 kişidir.

Aracı Kurumların Çalışan Sayıları

	2002		2003	
	Ortalama	Toplam	Ortalama	Toplam
Büyük	126	3,162	104	3,416
Orta	50	2,236	39	2,167
Küçük	25	1,228	17	452
Toplam	56	6,626	52	6,035

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların Departman Dağılımı 2003

	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Şube, Ac., İrt. Bür.	11.7%	27.1%	29.8%	27.4%
Şube	7.5%	20.4%	18.4%	18.3%
Acente	0.0%	0.0%	9.6%	5.4%
İrtibat Bürosu	4.2%	6.7%	1.8%	3.8%
Mali ve İdari İşler	20.4%	15.6%	15.5%	15.9%
Broker	18.8%	12.9%	10.9%	12.2%
Diğer	16.2%	12.2%	10.2%	11.4%
Dealer	13.7%	11.9%	9.1%	10.5%
Yurtiçi Satış (Merkez)	4.0%	3.7%	5.8%	4.9%
Araştırma	2.2%	3.3%	4.5%	3.9%
İç Denetim-Teftiş	6.2%	3.8%	2.6%	3.3%
Hazine	0.9%	2.4%	2.9%	2.6%
Bilgi İşlem	3.1%	2.4%	2.5%	2.5%
Kurumsal Finansman	1.5%	1.7%	2.6%	2.2%
Yurtdışı Satış	0.0%	0.8%	1.7%	1.2%
Portföy Yönetimi	0.7%	1.2%	1.2%	1.2%
İnsan Kaynakları	0.7%	0.9%	0.8%	0.9%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Departman Sayısı 2003				
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Mali ve İdari İşler	26	55	33	114
Broker	24	55	32	111
Dealer	24	54	32	110
İç Denetim-Teftiş	24	53	33	110
Diğer	24	49	33	106
Bilgi İşlem	14	34	26	74
Yurtiçi Satış (Merkez)	9	35	27	71
Hazine	4	34	31	69
Araştırma	6	30	30	66
Şube	4	21	21	46
Kurumsal Finansman	2	16	20	38
İnsan Kaynakları	3	15	17	35
İrtibat Bürosu	7	19	9	35
Portföy Yönetimi	2	16	17	35
Yurtdışı Satış	0	8	20	28
Acente	0	0	10	10
Aracı Kurum Sayısı	26	56	33	115

Kaynak: TSPAKB

Departman Sayıları

Aşağıdaki tabloda aracı kurumlarda bulunan departman sayıları yer almaktadır. Mali ve idari işler departmanı orta ölçekli tek bir aracı kurum hariç, tüm aracı kurumlarda bulunmaktadır. Her aracı kurum ölçeğinde, işlem yapılmaması veya uzaktan erişimin tercih edilmesi sebepleriyle broker bulundurmayan kurumlar olduğu gözlenmektedir.

Dealer'lar ve iç denetim-teftiş bölümlerinde tüm kurum ölçeklerinde çalışan bulunmaktadır. Ancak, araştırma, kurumsal finansman, insan kaynakları veya hazine gibi bölümler küçük aracı kurumların çoğunda yoktur. Bu departmanların ağırlığı aracı kurum boyutuna orantılı olarak artmaktadır. Örneğin araştırma departmanları, küçük aracı kurumların dörtte birinde, orta ölçekli aracı kurumların yarısında, büyük aracı kurumların ise neredeyse tamamında bulunmaktadır.

Departmanlarda Ortalama Çalışan Sayıları

Departman başına görevlendirilen çalışan sayısı, genelde aracı kurum ölçeğine paralel olarak artmaktadır. Örneğin, mali ve idari işler bölümünde küçük aracı kurumlarda ortalama 4 kişi çalışırken, büyük aracı kurumlarda bu sayı 16'ya çıkmaktadır. Küçük ve orta ölçekli aracı kurumların araştırma bölümlerinde ortalama 2 kişi istihdam edilmişken, büyük kurumlarda bu sayı 5'e yükselmektedir. Öte yandan, portföy yönetimi faaliyetinde bulunan kurumlarda, çalışan sayısı kategorilere göre değişmemekte ve bu bölümlerde ortalama 2 kişinin çalıştığı gözlenmektedir.

Tabloda acente, irtibat bürosu ve şubelerde çalışan sayıları, aracı kurumun tüm acente, irtibat bürosu veya şubelerinde çalışanları göstermektedir. Örneğin, bir aracı kurumun tek bir şubesindeki çalışanları değil, aracı kurumun tüm şubelerde istihdam ettiği kendi bordrosun-

Departman Başına Ortalama Çalışan Sayısı 2003				
	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Acente	-	-	33	33
Şube	9	21	30	24
Mali ve İdari İşler	4	6	16	8
Broker	4	5	12	7
İrtibat Bürosu	3	8	7	7
Diğer	3	5	11	6
Dealer	3	5	10	6
Yurtiçi Satış (Merkez)	2	2	7	4
Araştırma	2	2	5	4
Kurumsal Finansman	4	2	4	3
Yurtdışı Satış	-	2	3	3
Hazine	1	2	3	2
Portföy Yönetimi	2	2	2	2
Bilgi İşlem	1	2	3	2
İç Denetim-Teftiş	1	2	3	2
İnsan Kaynakları	1	1	2	1
Toplam	17	39	104	52

Kaynak: TSPAKB

da bulunan bütün çalışanlarını göstermektedir. Küçük aracı kurumların tüm şubelerinde ortalama toplam 9 kişi çalışırken, bu sayı şube ağı daha geniş olan orta ve büyük aracı kurumlarda sırasıyla 21 ve 30'a çıkmaktadır.

Çalışanların Eğitim Durumu

Aracı kurum çalışanlarının %70'i bir yükseköğrenim diploması sahibidir. Çalışanların eğitim durumunun aracı kurum ölçeğine paralel olarak artış gösterdiği gözlenmektedir.

Büyük aracı kurum çalışanlarının %66'sı lisans veya lisansüstü öğrenim görmüştür. Orta ve küçük ölçekli aracı kurumlarda bu oran sırasıyla %54 ve %48'e inmektedir. Aynı şekilde, küçük aracı kurumların çalışanlarının %13'ü ilk ve orta öğrenim derecesine sahipken, büyük kurumlarda bu oran %4'e inmektedir.

Çalışanların Yaş Dağılımı

Aracı kurumlarda çalışanların %72'si 35 yaş ve altındadır. Çalı-

şanların yaş ortalaması büyük aracı kurumlarda daha düşüktür. Büyük aracı kurumlarda çalışanların %75'i 35 yaş ve altındadır. Bu oran orta ölçekli aracı kurumlarda %71'e, küçük aracı kurumlarda %60'a inmektedir.

Çalışanların İş Tecrübesi

Yaş dağılımına paralel olarak, sektörde çalışanların iş tecrübesi de nispeten düşüktür. Ancak, geçmiş yıllara kıyasla bir artış gözlenmektedir.

Aracı kurum ölçeklerine göre bakıldığında, küçük ölçekli aracı kurumlarda daha uzun iş tecrübesi olan çalışanların oranının diğer kategorilere kıyasla daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu kurumlarda 10 yıl ve üstü tecrübeli çalışanların toplama oranı %39'dur. Bu oran orta aracı kurumlarda %28'e, büyüklerde ise %25'e inmektedir.

Sektör çalışanları ile ilgili veriler genel olarak değerlendirildiğinde, aracı kurumun ölçeği büyüdükçe kurumdaki departman çeşitliliğinin ve bu departmanlarda çalışan sayısının arttığı görülmektedir. Büyük aracı kurumlarda çalışanların eğitim seviyesi ve genç çalışanların oranı, sektör ortalamasının üzerindedir.

Çalışanların Eğitim Durumu 2003

	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
Yüksek Lisans	4.4%	6.0%	10.3%	8.4%
Lisans	44.0%	47.9%	56.0%	52.2%
Yüksek Okul	13.1%	8.5%	7.8%	8.4%
Lise	25.0%	28.4%	21.6%	24.3%
Ortaokul	6.2%	4.4%	2.0%	3.2%
İlkokul	7.3%	4.6%	2.3%	3.5%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların Yaş Dağılımı 2003

	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
18-25	11.5%	15.2%	11.2%	12.6%
26-30	23.7%	28.0%	32.8%	30.4%
31-35	25.2%	27.5%	30.6%	29.1%
36-40	17.9%	16.4%	15.1%	15.8%
41-45	8.0%	7.2%	6.2%	6.7%
46-50	6.9%	3.7%	2.5%	3.3%
51-55	2.0%	1.2%	0.9%	1.1%
56-60	4.0%	0.3%	0.5%	0.7%
61+	0.9%	0.4%	0.2%	0.3%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların İş Tecrübesi 2003

(yıl)	Küçük	Orta	Büyük	Toplam
0-2	3.5%	16.0%	15.3%	14.7%
2-5	21.2%	22.5%	25.3%	24.0%
5-10	36.5%	33.2%	34.0%	33.9%
10-15	22.8%	18.6%	15.1%	16.9%
15+	15.9%	9.7%	10.2%	10.5%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Sermaye Piyasası Özet Verileri

Yurtiçi Tasarrufların Dağılımı				
Trilyon TL	2002	2003	05/2004	%Δ
Sabit Getirili Menkul Kıymetler	56,966	78,694	86,529	10.0%
Mevduat	131,018	147,351	160,915	9.2%
Hisse Senedi*	13,394	23,590	23,017	-2.4%
TOPLAM	201,378	249,634	270,461	8.3%
Tahmini Altın Stoku	104,679	109,429	109,621	0.2%
Milyar \$				
Sabit Getirili Menkul Kıymetler	34.9	56.4	58.3	3.3%
Mevduat	80.2	105.6	108.3	2.6%
Hisse Senedi*	8.2	16.9	15.5	-8.3%
TOPLAM	123.3	178.8	182.1	1.8%
Tahmini Altın Stoku	64.0	78.4	73.8	-5.9%

*: Halka açık kısmın piyasa değeri.

Menkul Kıymet Stokları				
Trilyon TL	2002	2003	01/2004	%Δ
Hisse Senedi*	13,177	18,008	18,818	4.5%
Hazine Bonosu/Devlet Tahvilii	149,870	194,387	199,358	2.6%
Diğer	1,069	1,617	1,690	4.5%
Toplam	164,115	214,012	219,867	2.7%
Milyar \$				
Hisse Senedi*	8.0	12.9	12.6	-2.4%
HB/DT	91.4	139.5	133.6	-4.2%
Diğer	0.7	1.2	1.1	-2.4%
Toplam	100.1	153.6	147.4	-4.1%

*: Toplam nominal değer.

Halka Açık Şirketlerin Piyasa Değeri				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
Milyar TL	56,370,247	96,072,774	97,475,294	1.5%
Milyon \$	34,402	69,003	67,062	-2.8%
Halka Açık Kısmın Piyasa Değeri (Milyon \$)	8,195	17,459	16,866	-3.4%
Ortalama Halka Açıklık Oranı	23.8%	25.3%	25.1%	-0.6%

Halka Açık Şirket Sayısı				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
İMKB'de Kote Şirketler	288	285	293	2.8%
İMKB'de İşlem Gören Şirketler	287	285	293	2.8%

Birincil Halka Arzlar				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
Toplam Hacim (Milyon \$)	56.0	11.3	292.3	2497.8%
Şirket Sayısı	4	2	7	250.0%

Halka Açık Şirket Karlılığı				
	2001	2002	2003	%Δ
Kar Eden Şirket Sayısı	231	207	221	6.8%
Zarar Eden Şirket Sayısı	76	81	64	-21.0%
Kar Edenlerin Toplam Karı (Milyar TL)	4,670,899	5,507,834	6,499,432	18.0%
Zarar Edenlerin Toplam Zararı (Milyar TL)	-2,688,115	-1,035,591	-468,071	-54.8%
Toplam Kar/Zarar (Milyar TL)	1,982,784	4,472,244	6,031,361	34.9%
Kar Edenlerin Toplam Karı (Milyon \$)	3,784	3,500	4,480	28.0%
Zarar Edenlerin Toplam Zararı (Milyon \$)	-2,178	-679	-314	-53.8%
Toplam Kar/Zarar (Milyon \$)	1,606	2,821	4,166	47.7%

Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü				
Milyon \$	2001	2002	2003	%Δ
A Tipi Yatırım Fonları	394	265	476	79.6%
B Tipi Yatırım Fonları	2,894	5,435	11,494	111.5%
Emeklilik Yatırım Fonları	-	-	19	A.D.
Yatırım Ortaklıkları	89	85	135	58.8%
Gayrimenkul Yat.Ort.	600	630	715	13.5%
Risk Sermayesi Yat.Ort.	3	2	2	8.1%
Toplam	3,963	6,417	12,842	100.1%
Kurumsal Yatırımcı/GSMH	2.7%	3.6%	5.7%	58.6%

Yatırımcı Sayısı				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
Açık Hesap Sayısı	2,054,282	2,077,742	2,172,225	4.5%
Bakıyeli Hesap Sayısı	1,204,914	1,106,752	1,120,768	1.3%
Bakıyeli Hesap/Toplam Nüfus	1.8%	1.6%	1.6%	0.0%

Yabancı Yatırımcı İşlemleri				
Milyon \$	2002	2003	05/2004	%Δ
Saklama Bakiyeleri	3,450	8,954	8,192	-8.5%
İşlem Hacimleri	12,869	17,334	15,704	-9.4%

Sermaye Piyasası Özet Verileri

TSPAKB Üyeleri*				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
Aracı Kurumlar	121	118	116	-1.7%
Bankalar	48	44	43	-2.3%
Toplam	169	162	159	-1.9%

*: Dönem sonu itibarı ile.

Faaliyet Gösteren Aracı Kuruluş Sayısı				
	2002	2003	05/2004	%Δ
Hisse Senedi Piyasasında				
Aracı Kurum	119	117	116	-0.9%
Tahvil/Bono Piyasasında				
Aracı Kurum	119	117	116	-0.9%
Banka	48	44	43	-2.3%
Tahvil/Bono Piyasası Toplam	167	161	159	-1.2%

Aracı Kuruluşların İşlem Hacimleri				
Milyar \$	2002	2003	05/2004	%Δ
Hisse Senedi Piyasasında				
Aracı Kurum	141	197	133	-32.4%
Tahvil/Bono Piyasasında				
Aracı Kurum	310	432	265	-38.7%
Banka	933	1,317	858	-34.8%
Tahvil/Bono Piyasası Toplam	1,243	1,748	1,123	-35.8%
Toplam İşlem Hacmi	1,384	1,945	1,255	-35.5%

Aracı Kurumlarla İlgili Veriler				
Milyon \$	2001	2002	2003	%Δ
Aktif Toplamı	653.5	607.8	929.7	53.0%
Özsermaye Toplamı	394.8	435.9	642.8	47.5%
Net Komisyon Gelirleri	276.1	201.1	234.6	16.7%
Esas Faaliyet Karı	75.3	0.2	42.8	19723.1%
Net Kar	176.9	70.2	92.1	31.3%
Personel Sayısı	7,156	6,636	6,035	-9.1%
Şubeler	219	243	227	-6.6%
İrtibat Bürosu	88	96	78	-18.8%
Acente Şubeleri	3,948	3,656	3,993	9.2%

İMKB-100 Endeksi ve İşlem Hacmi				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
İMKB-100	10,370	18,625	18,416	-1.1%
İMKB-100 - En Yüksek	15,072	18,708	21,315	13.9%
İMKB-100 - En Düşük	8,514	8,792	15,804	79.7%
Günlük Ort. İşlem Hacmi (Milyon \$)	281	407	602	47.9%

Yurtdışı Borsa Endeksleri				
	2002	2003	02/07/2004	%Δ
Japonya Nikkei 225	8,579	10,677	11,721	9.8%
Fransa CAC 40	3,054	3,541	3,689	4.2%
NYSE Bileşik	5,210	6,464	6,603	2.2%
S&P 500	875	1,110	1,129	1.6%
Almanya DAX	2,893	3,965	4,027	1.5%
Nasdaq 100	984	1,468	1,483	1.0%
İngiltere FTSE 100	3,940	4,477	4,416	-1.4%
Dow Jones Bileşik	2,372	3,004	2,958	-1.5%
Hong Kong Hang Seng	9,314	12,576	12,220	-2.8%

Haftalık olarak güncellenen Sermaye Piyasası Özet Verileri Tablosuna www.tspakb.org.tr adresindeki internet sitemizden ulaşabilirsiniz.

TSPAKB TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI ARACI KURULUŞLARI BİRLİĞİ

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği

Büyükdere Caddesi No:173
1. Levent Plaza A Blok Kat:4
1. Levent 34394 İstanbul
Tel.: 212-280 85 67
Faks: 212-280 85 89
İnternet: www.tspakb.org.tr
E-posta: tspakb@tspakb.org.tr

TSPAKB adına İmtiyaz Sahibi:

Müslüm Demirbilek

Genel Yayın Yönetmeni:

İlkay Arıkan

sermaye piyasasında gündem,
TSPAKB'nin aylık iletişim organı olup,
para ile satılmaz.

Basım Yeri: Printcenter

Tel.: 212-282 41 90

Faks: 212-280 96 04

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), aracı kuruluşların üye olduğu, kamu tüzel kişiliğini haiz özdüzenleyici bir meslek kuruluşudur.

Birliğin 116 aracı kurum ve 43 banka olmak üzere toplam 159 üyesi vardır.

Misyonumuz;

Çalışanları en üst derecede mesleki bilgi ile donatılmış, etik değerlere bağlı, rekabeti yatırımcılara daha kaliteli ürün ve hizmet sunumu şeklinde algılayan ve saygınlığına önem veren bir meslek mensupları kitlesi oluşturmak; sermaye piyasasını geliştirmek ve bu yolla ülkenin kalkınmasına katkıda bulunmaktadır.

Bu bülten Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği ("TSPAKB") tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu bültende yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler hazırlandığı tarih itibarıyla güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPAKB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Bu bültende yer alan bilgiler kaynak gösterilmek şartıyla izinsiz yayınlanabilir.